

Hodnocení činnosti vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie
ČSAV v roce 1964

=====

I. Při celkovém hodnocení činnosti vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV v r. 1964 nutno především kladně hodnotit vzestupnou tendenci, která se projevuje na úseku řízení, koordinace a kontroly vědeckovýzkumné činnosti. Podstatná část náplně práce kolegia byla zaměřena k sledování postupu vědeckovýzkumné práce ve státním plánu. Na jedenácti zasedáních, z nichž se jedno konalo v Bratislavě a bylo spojeno s návštěvou Ústavu experimentální psychologie SAV, projednalo kolegium, většinou za účasti koordinátorů a řešitelů, celkem 9 hlavních a dílčích úkolů, zařazených do státního plánu vědeckovýzkumných prací, z toho 5 úkolů v oboru pedagogiky a 4 úkoly v oboru psychologie. To umožnilo spolu s konferencemi k hlavním úkolům státního plánu učinit si vcelku podrobný obraz o postupu práce, její organizaci a koordinaci i jejích obtížích.

Kolegium věnovalo značnou pozornost vypracování koncepce dlouhodobého plánu vědeckovýzkumné práce. Přes určité úspěchy tohoto úsilí cílevědomé tvorby plánu, se nepodařilo plně čelit živelnosti, která se projevuje v struktuře úkolů, které i nadále trpí určitou tematickou roztržitostí.

V diskusích byla hlavní pozornost věnována především celkovým teoretickým koncepcím jednotlivých úkolů, vyjasňování metodologických otázek a struktuře jednotlivých témat z hlediska celkové koncepce. Dosavadní zkušenosti potvrzují pozitivní význam tohoto projednávání úkolů pro rozvíjení a zvyšování úrovně vědecké práce v oboru a proto v příštím období bude třeba vědeckým diskusím ke konkrétním problémům, především státního plánu vědeckovýzkumných prací s přizváním příslušných pracovníků nebo i návštěvou příslušných pracovišť, věnovat ještě větší podíl činnosti kolegia. Zároveň se vytvořily předpoklady pro další zpřesnění státního plánu na r. 1965, neboť vyjasnění koncepce umožňuje přesnější formulaci konkrétních úkolů, vydělení méně závažných problémů a soustředění sil na problémy centrální. Zároveň nutno konstatovat, že se v některých případech ukázala i neujasněnost základní problematiky, jakož i nerovnoměrnost plnění jednotlivých úkolů. V této souvislosti zintenzivnění činnosti kolegia a jeho rozhodnější postup bude třeba vidět jak ve zvýšení vědecké pomoci (vědecké diskuse, semináře, konference, publikační činnost), tak ale zároveň v rozhodnějších opatřeních při sledování plnění státního plánu. Pro další postup vyplývá, že zařazovat do státního plánu možno jen takové dílčí úkoly, pro něž jsou již dány předpoklady k řešení (ujasněna koncepce a přesné vymezení problému, metodika a ostatní podmínky k řešení včetně kapacity, která odpovídá početnímu stavu tvůrčích vědeckých pracovníků s přihlédnutím k jejich pedagogické činnosti zejména na vysokých školách).

Vcelku dosavadní zkušenosti ukázaly, že bude nutno pro úspěšnou realizaci státního plánu zesílit především pomoc metodologickou. Nepodařilo se také dosud uspokojivě vyřešit otázky komplexního přístupu k řešení základních problémů, cesty k němu nutno i nadále hledat a postupně vytvářet.

V souvislosti s řešením úkolů státního plánu věnovalo kolegium pozornost závažným otázkám ideovým (projednávání výsledků plenárního zasedání ÚV KSČ k ideologickým otázkám v únoru) a aktuálními otázkám vědecké práce (obšírná diskuse o problematice diferenciace vzdělání v listopadu t.r.). Kolegium se rovněž zabývalo vztahem teorie tělesné výchovy k pedagogickým disciplinám, výchovným poradenstvím a úkoly výchovných poradců na školách, problematikou psychologie práce. Je správné, že se dbá, aby o výsledcích této činnosti byla informována i pedagogická veřejnost (zpráva bude uveřejněna v časopise Pedagogika 1965, č. 1), neboť tato informovanost může mít svůj význam i pro ovlivňování a usměrňování myšlení pedagogických pracovníků na vysokých školách i ostatních pracovištích.

Určitého pokroku se dosáhlo i v navázání kontaktu s jinými kolegiemi: s kolegiem fyziologie a lékařských věd, s jazykovědným kolegiem. Jako úspěšnou a přes řadu nesnází nadějnou nutno hodnotit spolupráci s matematiky při řešení úkolu státního plánu 306-2. Z této spolupráce lze očekávat plodné výsledky. Byl splněn i úkol zřízení Pedagogické společnosti v jejímž předsednictvu pracují 2 členové kolegia.

Podstatným nedostatkem na úseku řízení a kontroly vědecko-výzkumné činnosti je skutečnost, že se kolegium téměř nezabývalo otázkami vědecké práce na mimoakademických pracovištích. Jeho úloha ovlivňovat a usměrňovat jejich činnost po stránce metodické, sledovat základní výzkum na vysokých školách se zatím výrazněji neprojevila. Odráží se to nepochybně negativně i v plnění úkolů státního plánu, na nichž jsou tato pracoviště zúčastněna i v nedostatečném pochopení a autoritě, kterou státní plán na mimoakademických pracovištích má.

Bude proto nezbytně nutné v dalším období při plánování práce vycházet více i z potřeb oborů, v kolegiu zastoupených a učinit opatření pro bližší styk s ostatními pracovišti, především vysokými školami, což povede ke zvýšenému stupni vzájemné informovanosti. To znamená zařazovat do plánu práce kolegia otázky vědecké práce na vysokých školách, zařazovat různé formy vědeckých sdělení, zvat vědecké pracovníky s předložením písemného zpracování předběžného vědeckého sdělení aj.

Kolegium vypracovalo v r. 1963 a 1964 elaborát o síti psychologických a pedagogických pracovišť. Při tom byl kladen důraz na vyjasnění profilu jednotlivých pracovišť. Bude potřebí v dalším období důsledněji sledovat, aby toto pozitivní úsilí bylo v praxi také postupně realizováno. V této souvislosti nutno kriticky poznamenat, že ani v letošním roce nebyly v presidiu ČSAV projednány návrhy, jimž věnovalo kolegium mnoho času (sít pracovišť a návrh na zřízení Psychologického ústavu), ačkoliv od 1. dubna 1965 byl zřízen Sociologický ústav ČSAV a od 1. ledna Sociologický ústav SAV a má se projednávat návrh na zřízení ústavu estetiky. Při tom společenský význam psychologie je všeobecně zdůrazňován a uznáván.

I jiné návrhy dosud zůstávají na papíře, např. zřízení dokumentačního střediska. Zatím nebylo využito alespoň k dílčímu zlepšení stavu dokumentace, který je naprosto neudržitelný, ani těch možností, které lze vyřešit v rámci kompetence kolegia bez zvláštních nákladů (např. lepší koordinací a zvýšením úrovně činnosti pracovníků, dokumentátorů na jednotlivých pracovištích).

Úspěchu dosáhlo kolegium i v rozšíření publikačních možností v Nakladatelství ČSAV (Rozpravy, Sborníky Pedagogické výzkumy a Psychologické výzkumy). Vykonalo užitečnou práci i pravidelným hodnocením ediční činnosti, s níž byli zástupci SPN seznamováni. Jde nyní o to soustavně sledovat, aby se důsledky tohoto hodnocení kladně projevovaly v zaměření a skladbě edičního plánu Státního pedagogického nakladatelství (ediční komise).

II. Při plánování kolegium kromě sledování a hodnocení státního plánu věnovalo pozornost i neuspokojivé situaci plánu resortního. Přínos lze vidět v tom, že kolegium upozornilo MŠK na nutnost věnovat více pozornosti přípravě resortního plánu, neboť výzkum v pedagogických a z části psychologických vědách by se měl stát základem jeho řídicí činnosti.

Zkušenosti ukazují, že s postupem práce roste úloha koordinátorů a koordinačních skupin a zejména pak úloha vedoucích jednotlivých kolektivů. K účinnosti koordinační činnosti kolegia nepochybně přispěly vědecké konference, které lze v celku nepochybně pokládat za úspěšnou součást činnosti kolegia. Přes kladné výsledky, jež nutno vidět v pořádání a výsledcích vědeckých konferencí, je zřejmé, že úloha koordinátorů a vedoucích jednotlivých úkolů se ještě někde výrazně neprojevila, především pokud jde o zpracování celkových teoretických koncepcí. Bude potřeba dosáhnout, aby koordinátoři rozvíjeli svou činnost systematictěji a včas operativně zasahovali při nejasnostech a závadách. Také pracoviště, i když kladně přijímají spolupráci na řešení jednotlivých úkolů, ne vždy vytvářejí vhodné podmínky pro vlastní práci svých pracovníků. Trpí tím nejen práce sama, ale i její koordinace, zvláště tam, kde jde o větší kolektivy řešitelů. Prvky formálnosti, které se při plánování projevovaly se ani v hodnoceném období nepodařilo plně překonat.

III. Problematika výchovy vědeckých pracovníků dosud zůstávala na okraji celkové činnosti kolegia. Sleduje se až dosud spíše z hlediska organizačně administrativního (např. tím, že kolegium plní funkci týkající se udílení vědeckých hodností kandidátů a doktorů věd, zabývá se otázkami školících pracovišť, nomenklatury aj.). Tyto otázky není třeba podceňovat. Ovšem při tom se takové závažné problémy jako je vlastní rozbor situace ve výchově vědeckých pracovníků, projednávají neúměrně dlouho tím, že se přesunují ze schůze na schůzi. Ve skutečnosti však, v podmínkách, kdy jednou z podstatných příčin nedostatečného rozvoje pedagogické vědy je právě otázka kádrová, a to především vědecké kvality vědeckých pedagogických kádrů, bude třeba otázky výchovy vědeckých pracovníků učinit podstatnou součástí práce kolegia.

Celkově bude třeba zvýšit náročnost na účast a iniciativu členů kolegia v přípravě podkladů, na zasedáních i v komisích a orgánech kolegia.

Pokud jde o komise kolegia, je třeba říci, že až na výjimky pracovaly nesoustavně, scházely se většinou nepravidelně, k úkolům daným a nepřicházely s vlastní iniciativou. V důsledku menšího počtu členů kolegia, pracovali členové většinou ve dvou i více komisích, což jistě nebylo bez vlivu na jejich činnost. Je třeba uvážit, nebylo-li by účelné provést změny ve struktuře a složení komisí tak, aby : a) každý člen kolegia pracoval pokud možno v jedné komisi, b) aby komise nebyly příliš široké, c) aby v každé komisi byl zástupce Slovenska. Rozšířením působnosti komise pro pedagogiku a komise pro psychologii na úsek zahraničních styků by bylo možno tuto komisi zrušit, tak že by zůstaly jenom komise pro pedagogiku, pro psychologii a komise ediční.

Z á v ě r y

a) část obsahová

Z rozboru dosavadní práce kolegia vyplývají tyto závěry :

- 1) Dále zpřesňovat dlouhodobý plán vědeckovýzkumné práce vyčleňováním základních problémů, čelit živelnosti problémů nepodstatných a okrajových;
- 2) I nadále sledovat postup vědeckovýzkumné práce ve státním plánu vědeckovýzkumné práce, koncepci jednotlivých úkolů a jejich řešení. V plánu práce věnovat základním otázkám stát. plánu ještě více místa, než tomu bylo až dosud.
- 3) V souvislosti se zvýšeným důrazem v obsahu práce kolegia na vědeckou práci, její řízení a koordinaci začlenovat vhodné formy sledování základního výzkumu na mimoakademických pracovištích a vysokých školách.
- 4) Zesílit především pomoc metodologickou. I nadále hledat cesty ke komplexnímu řízení hlavních úkolů.
- 5) Sjednotit práci již existujících dokumentačních středisek a dokumentátorů českých i slovenských.
- 6) Sledovat důsledně ediční činnost, zejména plnění plánovaných publikací v NČSAV a zaměření i skladbu edičního plánu SPN v Praze a Bratislavě.
- 7) Provést rozbor situace ve výchově tvůrčích vědeckých pracovníků z hlediska dalšího rozvoje pedagogické a psychologické vědy a dobudování pracovišť v souvislosti s realizací závěrů sítě.

b) část organizační

- 1) Celkově zvýšit náročnost na aktivní a iniciativní účast všech členů kolegia na jeho práci, na přípravě podkladů pro jednání, požadovat, aby byly dodávány včas a s návrhy na usnesení, věnovat usnesením a jejich plnění větší pozornost.
- 2) Doporučit, aby mezi zasedáními kolegia se scházel sekretariát kolegia, aby na schůzích kontroloval přípravu zasedání a presidiálně řešil úkoly, jejichž povaha nevyžaduje projednání v kolegiu. Opatřením se má zvýšit podíl místopředsedy na řízení činnosti kolegia.

- 3) Provést změny ve struktuře a složení komisí, a to následovně
  - a) zrušit komisi pro zahraniční styky,
  - b) složení komise pro pedagogiku : ss. Cipro, Kujal, Pavlovič, Skalková ; podle potřeby : Angelis, Dostál, Hyhlík, Božáč,
  - c) komise pro psychologii : ponechat v dosavadním složení,
  - d) složení komise ediční : Galla, Chmelař, Kotoč, zást. Slov.
- 4) Uložit komisím pro pedagogiku a pro psychologii, aby na základě hodnocení činnosti kolegia vypracovaly návrh plánu práce kolegia do konce r. 1965.
- 5) Uložit všem komisím, aby na své nejbližší schůzi promyslely obsah a styl práce. Zařazovat zprávy z komisí na program kolegia.

Vypracovali : prof. Chmelař,
doc. Skalková,
dr. Kojzar

Činnost členů kolegia v r. 1964

Počet zasedání : 11, z toho 1 na Slovensku

Počet absencí : Cirpo 4, Galla 4, Holas 3, Doležal 1, Chmelař 0,
Kotoč 2, Kováč 2, Lihhart 1, Kujal 1, Skalková 1,
Tardy 3, Pavlovič 1, Váňa 0

Členství v komisích a činnost :

PhDr. M. Cirpo : člen komisí pro pedagogiku, pro zahraniční styky, pro obhajoby a dvou mezikolegiálních komisí.
Vypracoval s dr. Střížovou přehled témat výzkumu cizojazyčného vyučování ve výzkumných plánech, přednesl referát k problematice výzkumu některých forem diferenciací výuky.

Prof. J. Doležal : vedoucí komise pro psychologii;
Vypracoval : návrh sítě psychologických pracovišť a návrh na zřízení Psychologického ústavu ČSAV, návrh plánu výzkumu v oboru psychologie, zorganizoval společnou poradu s kolegiem fyziologie a lékařských věd.

Prof. K. Galla : člen komisí pro pedagogiku, vedoucí komise ediční, pro obhajoby a vedoucí komise pro dokumentaci.
Vypracoval zprávu o stavu a výhledech bibliografie a dokumentace v oboru pedagogiky, podal návrh na kritéria pro jmenování profesorů pedagogiky na vysokých školách, jednal o možnostech spolupráce se sociology.

Doc. dr. E. Holas : člen komisí pro psychologii, ediční, pro obhajoby.
Vypracoval zhodnocení ediční činnosti v oboru psychologie za r. 1963, elaborát o postavení a úkolech psychologie v ČSSR.

Prof. V. Chmelař : člen komisí pro psychologii, ediční, pro obhajoby.
Vypracoval zhodnocení časopisu Čs. psychologie za r. 1963.

Doc. J. Kotoč : člen komisí pro pedagogiku, ediční, pro obhajoby.
Člen kolegia SAV.
Vypracoval zhodnocení slovenské publikační činnosti za r. 1963.

Dr. D. Kováč : člen komisí pro psychologii, ediční, pro zahraniční styky, pro dokumentaci.
Člen kolegia SAV.
Vypracoval zprávu o činnosti ÚEP SAV, zhodnocení časopisu Psychologické štúdie za r. 1963, zprávu o st. pl. 3002, posoudil návrh plánu zahraničních styků na r. 1965, vypracoval podklady pro spolupráci psychologie a sociologie, referoval o plánu vědecko-výzkumných prací na r. 1965.

- Dr. B. Kujal : člen komisi pro pedagogiku, pro obhajoby-
Vypracoval zprávu o současném stavu a dalším rozvoji
experimentálních škol, podílel se na přípravách k
ustavení Pedagogické společnosti, vypracoval rozbor
resortního plánu výzkumu, podal zprávu o úkolu st.pl.
306-2, vypracoval návrh na vypsání cen ČSAV v oboru
pedagogiky, podal zprávu o konferencích k hlavním
úkolům 306-1 a 306-2, podílel se na vypracování
ročního plánu kolegia.
- Prof. J. Lihhart: člen komisi pro psychologii, pro zahraniční
styky, pro obhajoby a mezikolegiální komise.
Vypracoval zprávu o st.pl. 3003, podílel se na
vypracování návrhu na zřízení Psychologického ústavu
ČSAV, posoudil návrhy plánu zahraničních styků na r.
1965 a na návrhu plánu výzkumu v oboru psychologie.
- Prof. G. Pavlovič: člen kolegia SAV, člen komisi pro pedagogiku,
pro obhajoby. Připravil zprávu k úkolu 306-1-4
(bylo projednáno na semináři)
- Doc. J. Skalková: členka komisi pro pedagogiku, ediční, pro obhajoby
a mezikolegiální komise pro otázky vyučování
českému jazyku.
Vypracovala zhodnocení ediční činnosti - české pu-
blikace za r. 1963
- Prof. Vl. Tardy : člen komisi pro psychologii, pro obhajoby.
Vypracoval připomínky k nové úpravě výchovy věd.
pracovníků, referoval o návrhu plánu výchovy věd.
pracovníků na r. 1965 a vypracoval připomínky,
zhodnotil práci Psychologické společnosti za r. 1963,
podílel se na přípravě návrhu na zřízení Psycho-
logického ústavu ČSAV.
- Prof. J. Váňa : vedoucí komise pro pedagogiku a pro obhajoby.
Připravil a řídil všech 11 zasedání, podílel se na
přípravě četných podkladů pro jednání, účastnil se
porad v presidiu ČSAV.